

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Situațiunea bisericii în timpul lui Constantin cel mare.

Góna lui Dioclețian încontra creștinilor a fost cea mai cutezată încercare a păgânismului de a abate prin foc și prin sabiă pre creștini dela adevărurile dumnezeiesci ale religiunii lui Christos. Creștinii în fața acestei góna au desvoltat atâta statornicie și energiă, încât s'au afirmat în fața lumii de o putere nebiruită. Unul dintre cei mai mari gonitori, Galleriu, ginerile împăratului Dioclețian și unul din urmaătorii acestuia în domnie a trebuit să recunoscă această, și în conțelegere cu coregenții săi: Constantin și Licin a emis la anul 311 un edict, în carele dispun, ca creștinii să fiă tolerați sub condițiunea, ca dênșii să ridice rugăciuni cătră Dumneșul lor pentru împărați și pentru stat.

Acestui decret de toleranță i-a urmat apoi un altul numit cel din Milan, emis la anul 313 și semnat de Constantin cel mare și Licin.

Când a urmat în domnie Constantin cel mare tatălui său Constanțiu Chloru, în partea de vest a imperiului, dênșul avea 4 rivali, și anume pre: Galleriu, Maxentiu, Maximiu și Liciu. Murind Galleriu după edarea delictului de toleranță din anul 311, îi rămaseră 3 rivali. Cu Liciu Constantin s'a învoit, ca să împartă imperiul în două, și anume Constantin să domnescă preste partea vestică, ér Liciniu partea ostică, sub condițiunea ca ambii să delature pre ceialalți rivali, și anume Constantin pre Maxentiu, ér Liciu pre Maximin.

În lupta, ce o-a portat împăratul Constantin încontra rivalului său Maxentiu la anul 312 istoricii Eusebiu și Lactanțiu istorisesc, că Constantin a avut o visiune, carea apoi a decis asupra rezultatului luptei.

Numiții istorici spun, că mergând Constantin cu trupele sale într'o țări după améși i-sa arătat pre ceriu deasupra sórelui semnul crucii cu inscripțiunea: „întru acesta vei învinge;“ ér nóptea i-s'a arătat în vis Mântuitorul și i-a șis, că semnul, pre carele l'a vășut pre ceriu, să-l întroducă de steag al armatei. A doua țări a dispus apoi împăratul a-se face un steag, pre carele a pus semnul crucii, și a dispus tot de odată, ca acest semn să-se cósă și pre coifurile și scuturile soldașilor. Faptul acesta a produs în soldași mare curagiu și însufleșire, și Constantin a nimicit cu totul armata lui Maxentiu în ziua de 27 Octomvre 312 înaintea porților Romii; ér Maxentiu fugind dinaintea inamicului s'a înecat în Tibru. Împăratul Constantin a întrat apoi biruitoriu în Roma, și ridicându-i romanii statuă, împăratul a dispus a-i-se pune în mână steagul cu semnul crucii și cu inscripțiunea: „cu acest sfânt semn, adevăratul simvol al vitejiei am eliberat cetatea voștră de tiran.“ (Eus. ist. bis. a 9, 9).

După învingerea lui Maxentiu, Constantin s'a întâlnit cu coregintele său Liciu în Milan, de unde ambii au emis un nou edict de toleranță, care sună în următoriu mod:

„Dupa ce încă de mult am avut în vedere, că libertatea religiunii este o cestiune, carea aparține vederilor și alegerii fiecui, și fiecare este în drept a-și implini cele ale religiunii, după cum crede el, — am emis ordinul, ca fiecare, și în special și creștinii să-și pastreze credința sectei și religiunii lor. După ce însă în acel ordin (din anul 311) libertatea religiunii s'a făcut pendentă de multe și deosebite condițiuni, așa încât s'a potut întâmpla, ca unii să se témă de a-și esercia liber religiunea lor:“

astfel eu Constantin August și eu Liciniu August ne-am întrunit în Milan, și ne-am sfătuit asupra tuturor celor ce privesc interesele și binele obsecse, și am aflat de bine cu deosebire a dispune și asupra celor ce privesc cinstirea ȳeității, și anume astfel, că noi creștinilor și în genere tuturor le dăm libertatea, ca să urmeze acelei religiuni, pre care o află fiecare de bună, ca toate puterile ceresci să-ne fie nouă și tuturor supușilor nostri îndurătorie. Conduși de o judecată sănătósă și dréptă am cređut, că este bine a-ne lămuri asupra împrejurării, că nimenui să nu i-se denege libertatea de a-și alege însuși după gândul inimii sale, să aparțină religiunii creștine, seau altei religiuni, pre carea o află mai acomodată, ca astfel ȳeitatea supremă, a cărei religiune o-am adoptat și noi din libera noastră voiă, să ne dea obicinuita-i îndurare și ajutoriu. De aceea să șcii (edictul este adresat către administratorii provinciilor imperiului), că este voința noastră, că cu abatere și cu totala delăturare a condițiunilor cuprinse în edictele de mai nainte cu privire la creștini, — de aci înainte fiecare, care are voiă și plăcere a aparținé religiunii creștine, o pôte face acesta în linisce și neconturbat de nimenea. Am cređut, ca să-ți descoperim acesta lămurit și mai pre sus de ori ce îndoiélă, ca să șcii, că noi am conces creștinilor, ca să-și eserceze liber și neconturbați de nimenea cultul religiunii lor. De altcum din cele până aci vei vedé, ca pentru deplina linisce a timpului nostru, dăm deplină libertate și tuturor celorlalți a esercia liberi cultul religiunii, pre carea o profeséza, ca să nu detragem nici unei religiuni ceea ce-i compete. În ceea ce privesce pre creștini am aflat de bine a dispune mai departe, că încât după dispuséșuni emise mai nainte, fiscul nostru, seau alteineva ar fi cumpérat locuri de acelea, în cari creștinii se adunau mai nainte, — acelea să se restituiescă comunităților creștine gratuit și fără nici o despăgubire, seau pedecă. Tot asemenea au se facă și aceia, cari au primit ca dar astfel de locuri. Încât însă acestia din urmă ar dori vre o despăgubire, se-se adreseze, către vicariul nostru, ca după loialitatea noastră să-se facă și pentru dênșii îngrijire. După ce apoi este cunoscut, că creștinii afară de locurile, în cari se adunau, au avut și alte averi ca proprietăți ale bisericeii, vei îngriji, ca și acestea să se restituiescă comunităților creștine fără amânare, fără contradicere și fără nici o despăgubire. Numai în chipul acesta vom potea ascepta, ca ajutoriul lui Dumnezeu, pre carele l'am esperiat în timpuri atât de grele, să fiă în totă vre-

mea cu noi și cu întreprinderile noastre pentru promovarea binelui comun. În fine, ca cuprinsul acestui edict al nostru se fiă cunoscut de toți, primesci în-sărcinarea, ca se-l publice în toate părțile.“

Pre când se enunțiasse prin acest edict toleranță generală în partea vestică a imperiului, pre atunci în Orient góna se continua sub Maximin, următorul lui Galleriu în domniă. Acesta adevă voind a câștiga pentru sine poporațiunea păgăna începù a goni pre creștini. A fost însă biruit și delăturat de către Licin, și astfel devenind stépăni preste întreg imperiul Constantin și cumnatul său Licin, și anume Constantin în partea vestică, ér Licin în partea ostică edictul de Milan s'a introdus și în partea orientală a imperiului.

Înțelegerea între cei doi regenți a ținut însă foarte puțin. În anul 314 esbucni un rășboiu între dênșii, și fiind învins Licin, încheiă pace cu Constantin sub condițiunea, ca Licin să cedeze lui Constantin Iliricul. După 10 ani esbucni de nou resbel între dênșii, și fiind de nou biruit Licin, — Constantin deveni la anul 323 singur împérat preste întreg imperiul, și religiunea creștină se proclamă de religiune a statului în întreg imperiul.

Păgănilor le lăsă însă și mai departe libertatea religiunii, și dênșul își ținu și mai departe titlul de „Pontifex maximus.“

La anul 330 Constantin cel mare își strămută reședința în Bizanț, după ce mai nainte în timp de 8 ani îl reedifică. Bizanțului îi dete numele de Roma nouă, ér mai târđiu Constantinopo¹.

Constantin favorisă pre creștini. Oficiile de stat le deplina cu creștini. Orașelor creștine le dedea privilegii, pre sêracii creștini îi-ajuta cu bani din cassa statului. Bisericile creștine le investi cu dreptul de a primi legate și dărui. Dênșul însuși ajută bisericile din cassa statului. Eliberă pre membrii clerului de toate dările și sarcinile publice. R'dică vađa Episcopilor prin aceea, că-i puse în fruntea institutelor de educațiune, și îi-investi cu puterea de a judeca nu numai în afaceri bisericesci, ci și în afaceri civile. Pre lângă acesta bisericilor creștine li-s'a dat și dreptul de asil, pre carele mai nainte îl aveau templele pagăne.

De odată cu aceste favoruri, bisericii i-se creéza în noua situațiune și o mulțime de greutăți, și biserica are să trecă și în acéstă a doua periódă a vieții sale prin o luptă din cele mai crâncene.

Prin trecerea împératului Constantin la cresti-

nism gónele îndreptate cu atáta furiá în períoda primá a bisericii de cátrá dușmanii ei esteri încetéză. Cu atát mai mult însé se înmulțesc dușmanii interni.

Statul roman și societatea anticá în genere este cu totul streiná de ideia libertáții religiunii și bisericii, precum și de ideia libertáții și desvóltării individuale în depliná libertate a consciinței sale religioase și de ideia de bisericá, ca organism autonom.

Ímperații romani pórtă și mai departe titlul de „pontifex maximus,” titlu, pre carele ímperații romani l'au portat și ca creștini până la Grațian (375—383); ér în schimb pentru favorurile, acordate bisericii ímperații își susțin dreptul de ingerință în afacerile bisericii (jus circa sacra), care drept cu deosebire dela anul 476 începură a-l estinde tot mai mult și a emite edicte și în afaceri referitoare la credință.

Lângă acésta se mai adaoge apoi, că prin trecerea ímperațiilor romani la creștinism devenind titlul de creștin și pozițiunea creștinilor atrágetóre, au intrat în bisericá, și au adoptat creștinismul o mulțime de ómeni cu totul streini de modul de gândire și de vieță creștinésă. Astfeliu de ómeni au intrat chiar și în cler, și au produs lipsá de discipliná în bisericá.

În același timp se ivesc în bisericá o mulțime de eresuri și schisme, cari țintesc a submina adevérata doctriná a bisericii Domnului.

Astfeliu bisericá în períoda a doua, în carea intrá prin trecerea lui Constantin cel mare la creștinism bisericá are sê lupte cu trei dușmani puternici, și anume: cu ingerința ímperațiilor, cu lipsa de discipliná, și cu eresurile.

Statutele

Fondului de pensiuine al diecesei ortod. or. române a Aradului și a părților anecsate.

I. Numirea și scopul fondului.

§. 1. Sub numirea: „Fondul diecesan de pensiuine” diecesa drept măritoariá a Aradului crează în sinul sêu și pe sama funcționarilor sei o noauá instituțiune: un fond permanent de pensiuine, cu scopul ca profesorii de la institutele teol.-pedagogice, secretarii, asessori, ref. consistoriali, protopopii, preoții, capelanii, alți funcționari aleși ori denumiți pe viață, apoi véduvele resp. orfanii lor, la timpul betrânelor,

în casuri de nenorociri, de incapibilitate sau de mórte, se primésă din acest fond pensiuini sau ajutórie.

II. Izvórele din cari se crează fondul.

§. 2. Fondul diecesan de pensiuine se crează:

a) din „fondul de pensiuine” esistent în timpul de față sub administrațiunea consistoriului ep. din Arad, care fond întreg trece în acest fond;

b) din tacsá fundamentalá a participanților la fond (§§. 4 a) și 5);

c) din tacsá anualá a participanților la fond (§. 4 lit. d) și §. 8 lit. a) și b);

d) din jumetate a venitului curat anual a sesiunilor parochiale reduse;

e) din venitele intercalare ale protopresviteratelor, parochiilor și a salariilor regulate a participanților, pe timpul de vacațiune;

f) din diferitele tacsé ce se plătesc, conform usului și regulamentelor sustătátorie, la consistoriele eparchiale actuale, anume: tacséle celor ce se cununá cu fete de religiune strainá, tacséle întáririlor și strámutărilor în funcțiuni;

g) din pedepsele disciplinare;

h) din competențele (tacséle) de etate ale participanților (§. 4 lit. b) și §§. 6 și 10);

i) din eventuale donațiuni, legate, testamente etc.;

l) din tacséle participanților numită „diferință în salariu” (§. 7);

m) din propriile dobânđi ale capitalului fundatiional, resp. din tot felul de prisosință din venitele sale.

III. Participanții la acest fond.

§. 3. La acest fond diecesan de pensiuine se dechiară ca participanți, în mod nedispensaver deobligativ toți cei numiți în §. 1 al acestui statut, de pe teritoriile ambelor consistorie ep. anume:

a) secretarii consistoriali;

b) profesorii dela institutul teologic-pedagogic sau dela alte eventuale institute diecesane culturale;

c) asessorii referinți consistoriali;

d) toți funcționarii diecesani-consistoriali aleși ori denumiți pe viață și cu salariu regulate anuale;

e) protopresviterii tractuali, preoții și capelanii de mir, întáriți aleși în regulá, pre lângá îndatinátele lor dotațiuni;

IV. Tacséle participanților și clasificarea salariilor resp. dotațiunilor lor.

§. 4. Fie-care participante este obligat a plăti în actualul fond de pensiuine tacséle ce se norméză și statoresc în acest §. anume:

a) o tacsá fundamentalá resp. de intrare;

b) o tacsá de etate;

c) o tacsá de diferință în salariu;

d) o tacsá anualá.

§. 5. Tacsá fundamentalá se statoreșce în suma

de 20% (douezeci procente) din suma salariului anual în care intră participantele primată.

§. 6. Tacsă de etate se stătoarește în suma de 20% (douezeci de procente) din suma salariului anual în care intră participantele prima dată.

§. 7. Tacsă de „diferință în salariu“ se stătoarește în suma de 30% (treizeci de procente) după aceea sumă a salariului anual a participantului, care difere de suma salariului (mai mic) ce-l avea mai înainte.

§. 8. Tacsă anuală se stătoarește :

a) la participanții cari primesc salariile lor în numărariu, din cutare cassă diecesană : 3% (trei procente) din suma salariului anual ;

b) la participanții cari nu primesc salariile în numărariu, tacsă anuală se stătoarește în suma de 2% (doue procente) din suma dotațiunei (salariilor) lor anuală.

§. 9. Tacsă fundamentală (§. 5), tacsă de etate (§. 6) și tacsă de diferență în salariu (§. 7) compet fondului (dela fie-care participante) odată pentru tot-deuna, și toate aceste tacse trebuiesc plătite odată, la intrarea în funcțiune și beneficiu, resp. în salariul mai mare.

Pretinderea acestor tacse din partea fondului nu se pôte repeta de cât numai în cazul provăzut în §. 7.

În cas când participantele nu ar fi în stare a plăti tacsele, numai de cele înșirate în acest §. fiind vorba, totodată administrațiunea fondului pôte se concedă plătirea în rate, însă pe lângă răspunderea procentei de 6% (șese) la sută, după ratele restante.

§. 10. Tacsă de etate obligă pe acei participanți, cari în momentul când intră pentru prima dată în funcțiune se află în etate de 40 (patrușzeci) de ani sau și mai înaltă.

Acastă tacsă compete fondului fără considerare la tacsă fundamentală sau la alte tacse prescise.

§. 11. Tacsă diferenței în salariu obligă pe acei participanți cari în restimpul funcțiunei avansază de la un post cu salariu mai mic, la un post cu salariu mai mare, și compete fondului fără considerare la plătirea altor tacse prescise.

§. 12. Tacsele anuale compet fondului dela intrarea în funcțiune până la ziua morții, respective a trecerei în starea de pensiune a participantului.

Plătirea acestor tacse la cassa fondului se va efectui în următorul mod :

a) tacsele provădute în §. 8 lit. a) se vor de-trage în rate lunare, la casa ce platește salariile :

b) tacsele provădute în §. 8 lit. b) se vor plăti la cassa fond. pe câte trei luni înainte.

§. 13. În dragul unității și egalității tacselor ca și a beneficiilor pensiunale a participanților se stătoarește în mod principal următoarea clasificare de salariu anuale, și adică :

a) salariile ce se plătesc în numărariu, la cassa diecesană, fără alte eventuale competențe laterale : bani de cuartir sau de ore-care altă natură :

b) dotațiunile protopresbiterale se clasifică drept salariu anual cu 800 fl (optsute) și cu și cu 700 fl. (șapte sute) : anume : protopresbiterii Aradului, Timișorii, B.-Comloșului, Belințului (Chiseteului) și a Oradiei-mari, aparțin la cele cu 800 fl, iară celelalte protopresbiterate toate din diecesă (resp. de pe teritoriele ambelor consistorie) aparțin la cele cu 700 fl. v. a.

c) dotațiunile preoților de mir se clasifică, drept salariu anual, cu 600 fl. (șiese sute) cu 450 (patrusute cincideci și cu 300 (trei sute), ér capelanii cu 200 (dousute de fl. v. a.)

La dotațiunea cu 600 fl. aparțin preoții din parochiile de cl. I ; la dotațiunea cu 450 fl. preoții de la parochii de cl. II ; la dotațiunea de 300 fl. aparțin preoții din parochiile de cl. III.

Ca cinosură la această clasificare servește așa-numita „clasificare a parochiilor.“

În toate casurile de măsurare atât a tuturor competențelor ce compet fondului în sensul acestui statut, cât și a cuotelor de pensiune ce compet participanților, vor servi ca basă (a mesurării) salariile statorite în mod principal în §. 13 (antecedent).

§. 15. Denegarea sau intrelăsarea solvirei punctuale a tuturor tacselor normate în acest statut naște perderea drepturilor participantului, a veduvei sau a succesorilor sei față de fond.

V. Alimentarea capitalului fundațional și administrarea lui.

§. 16. Toate intratele în fondul diecesan de pensiune vor servi :

a) spre alimentarea (crescerea) capitalului fondului și

b) spre acoperirea trebuințelor curente resp. a sarcinilor fondului.

§. 17. Spre alimentarea (creșterea) capitalului se vor folosi isvorele provădute în §. 2 lit. a) b) d, e, f, g, h, i, l, și încă 20% (douezeci de procente) din dobânșile anuale a le capitalului propriu fundațional, iară spre acoperirea trebuințelor curente se vor întrebuița isvorele din § 2. lit. c) și 80% (optșeci de procente) din dobânșile proprie anuale a le fondului.

§. 18. Capitalul fondului de pens. este inalienabil : proprietariul instituțiunei este eparchia ort. or. română a Aradului și părțile sale constitutive ; administrațiunea fondului de pensiune se concedre consistoriului eparchial din Arad.

§. 19. Modul administrării și fructificării instituțiunei este cel usitat de biserica noastră ; controla este cea provădută în statutul organic referitoriă la administrarea fondurilor bisericesti-școlare-diecesane.

VI. Dreptul și capabilitatea de pensiuone; regulile pensiunării.

§. 20. Dreptul la pensiuone din acest fond compete participanților la el (§ 3 a-e) veduvelor lor legitime și orfanilor lor legitimi.

§. 21. Dreptul la pensiuone se deschide în ziua primei intrări legale în funcțiune, când scade și prima tacsă a participantului față de fond, și durează până la mórtea resp. încetarea din funcțiune sau trecerea în starea de pensiuone a participantului, presupunendu-se împlinirea tuturor datorințelor statutare din partea participantului față de fond.

§. 22. Câștigarea (validitatea) dreptului la pensiuone se pöte numai după un serviciu faptic și fără intrerupere de 10 (dece) ani împliniți, prestat în cutare funcțiune diecesană, ca participante la fond.

§. 23. Capabil de pensiuone devine fie-care participant al fondului :

a) după împlinirea fără intrerupere a anilor 40 (patruzeci) de serviciu, precum și după împlinirea anilor 65 (șeszeci și cinci) ai etății individuale ;

b) după 10 (dece) ani de serviciu : oricând și veri-care participante atunci, când, în decursul serviciului său, cutare participante în urma vre unei bôle incurabile fizice ori sufletesci sau în urma vre-unei nenorociri devine de tot necapabil de serviciu.

c) acei participanți, cari după împlinirea unui serviciu de 10 (dece) ani pică fără vina lor din funcțiunea avută : pentru că nu au fost realeși, ori pentru că autoritățile diecesane vor fi otărit a sista postul în care se află participantele.

§. 24. Văduvele legitime respective orfanii legitimi ai participantului câștigă capabilitatea de pensiuone în ziua când antecesorul lor resp. participantele a încetat din viață.

§. 25. Preoții de mir câștigă capabilitatea fără considerațiune la anii de serviciu sau ai etății lor — numai atunci, când nici pe lângă aplicarea de capelan, nici din „fondul preoțesc“ nu ar avé asigurată esistența lor.

Asupra veduvelor și orfanilor presenta restricțiune nu se estinde.

VII. Perderea dreptului și a capibilității la pensiuone.

§. 26. Dreptul și capabilitatea la pensiuone se va perde :

a) în cazul când participantele devine din partea forurilor competente lumene condamnat pentru crimă ;

b) în cazul când autoritățile proprie bisericesci vor condamna pe cutare participante la perderea dreptului sau calificațiunei la pensiuone ;

c) în cazul când participantele în decursul funcțiunei sale, părăsește cu necredință legea bisericescă orth. or. română ;

d) în cazul când participantele abdice de bună-

voia de serviciu său, înainte de ce ar fi împlinit 10 (dece) ani de serviciu.

§. 27. Dreptul și capabilitatea la pensiuone o vor perde :

a) văduvele, de și legitime, cari în viața participantului nu au întreținut faprice viață conjugală cu dñsul, ci lau părăsit cu necredință ;

b) văduvele, de și legitime, cari sau cununat cu participantele atunci, când acesta trecuse deja în stare de pensiuone, sau pestrecuse etatea 60 (șeszeci) de ani ;

c) văduvele, de și legitime, cari au comis ele singure ori cu bărbații împreună, faptul prevedut în §. 26 lit. c).

§. 28. Dispușețiunile din punctele c) a le §§-lor 26 și 27 se estind și asupra orfanilor, de și legitimi.

§. 29. Perderea dreptului și capabilității la pensiuone (§§. 26—28) este conlegată și cu perderea tuturor drepturilor de pretensiune a participantului față de fond, și nu li se rezervă nici macar dreptul d'a cere înapoiarea tacselor plătite în fondul diec. de pensiuone.

VIII. Cvota pensiuonei, soiurile de ajutöre din fondul de pensiuone.

§. 30. Fondul diecesan de pensiuone va da participanților sei veduvelor și orfanilor lor :

a) pensiuone anuală până la finea vieții resp. până la perderea dreptului ; (§§. 26—28).

b) ajutöre pentru creșcerea descendenților minoreni, conform §§-lor 36 lit. a-d) și 37.

c) milostivire (§. 38.)

d) escontentare finală (§. 39.)

§. 31. La măsurarea (stabilirea) pensiuonei anuale va servi drept basă suma salariului avut de respectivul participante în anul ultim al activității sale în funcțiune, respective salariile statorite în mod principial în §. 13. al acestui statut.

Abatere dela această regulă se admite numai în cazul când cutare participante în decursul serviciului neintrerupt devine dela un serviciu cu salariu mai mare, la unul cu salariu mai mic, decumva respectivul în restimp de trei luni dela schimbare — după care timp i se prescrie dreptul — s'a insinuat că voește a continua plătirea tacselor anuale după salariul mai mare, și le-a și plătit de fapt până la timpul recerut.

§. 32. Cvota pensiuonei anuale se statoroșce :

a) după serviciu de 10 (dece) ani 40% (patruzeci de percente) din suma salariului anual ;

b) după un serviciu de peste 10 (dece) ani pentru fie-care an de serviciu sporeșce procentul cu 1% (un procent) peste cele 40% din punctul a) al acestui §.

§. 33. Cvota pensiuonei anuale a văduvei este 1/3 (a treia) parte din cvota pensiuonei anuale ce ar

competă sau a avut-o (bărbatul) participantele decedat, resp. trecut în starea de pensiuine.

Acastă cuotă ($\frac{1}{3}$) nu pôte inse pestrece nici odată suma de 600 fl. (șese sute fl. v. a.) anual. Decumva inse o vėduvă remăne cu mai mulți de trei minoreni legitimi, atunci pentru al patrulea cap etc. îi va compete și câte un ajutoriu anual pentru creșcere (§. 36 a—d și §. 37).

§. 34. Pensiunea veduvei durěză până la finea vieții sau până la căsătoria ei de nou.

§. 35. Cu privire la măsurarea timpului de servițiu timpul mai scurt de un an nu se compută ca un an complet.

§. 36. Ajutoriuul anual pentru creșterea orfanilor se statoreșce în sumă de 50 (cinci deeci) și 80 (optdeci) de fl. v. a. de fie-care cap. și adecă :

a) până la etate de 12 (doispredece) ani 50 fl ;

b) de la etatea de 12 ani (doispredece) în sus : 80 fl. v. a.

Aceste ajutóre compet :

c) fetelor orfane până la anul 18 (optspredecelea) al etății, eventual, dacă se mărită mai de timpuriu, până la ziua cununiei ;

d) feciorilor, dacă sunt plugari, meseriași sau industrieși : până la etatea de 18 (optspredece) ani ; dacă se află ca studenți la cutare facultate de științe : până la al 24-lea (două deeci și patrulea) an al etății.

§. 37. Orfanii resp. descendenții participanților, nenorociți de la naștere sau în etatea copilăriei lor orbi, ulogi, smintiți, surdo-muți vor primi pe viață resp. până la însănătoșare câte un ajutoriu anual de câte 50 fl. (cinciđeci) fl. v. a. de cap.

§. 38. Milostivirea nu pôte fi mai mare ca 30% (treiđeci procente) din cuota de pensiuine ce s'ar cuveni unui participante, ea compete acelui participante care în decursul primilor 10 ani de serviț, înainte de ce și-ar fi împlinit acest timp, în urma vre-unei nenorociri devine orb, olog, smintit, cu un cuvânt : absolut neapt de serviț și de căștigarea esistenței sale.

§. 39. Escontentarea finală priveșce pe acei participanți cari fără vina lor pică din serviț înainte de împlinirea servițului de 10 (dece) ani.

Suma escontentării finale nu pôte fi mai mare ca tasele solvite de respectivul în cassa fondului, fără eventualele lor procente.

Dreptul la escontentare finală se prescrie în restimp de 3 (trei) luni de la ziua picării din serviț.

IX. Trecerea în starea de pensiuine.

§. 40. Trecerea cutărui participante la fond în starea de pensiuine se admite :

a) la cererea propriă a participantului ;

b) la provocarea superiorității sale diecesane.

În ambele casuri cererea trebuie motivată și așternută spre instruire cătră consistoriuul eparchial din Arad ; deliberarea ei definitivă cade în competența

consistoriuului căruia îi este subordinat participantele petent.

§. 41. Negligerea tendențioasă a funcțiunei sau neonestitatea în funcțiune a cutărui participante nu pot nici într'un cas fi primite ca motiv la trecerea în pensiuine.

X. Perderea pensiuinei deja acordată ori primită.

§. 42. Pensiunea deja acordată și primită se pôte perde :

a) în casurile provězute în §. 26, lit. a) b) și c) ; și în §. 27, lit. c) al acestui statut ;

b) în cazul când cutare participante, pensiunat pe temeiul §-lui 23, lit. b) și c) din acest statut, după trecerea sa în pensiuine și-au redobândit sănătatea, eventual la altă alegere a reintrat în cutare funcțiune.

§. 43. În fie-care cas când e de a se pronunța perderea dreptului sau capabilității (§§. 26—28) sau al pensiuinei acordate (§. 42), otăriri are se-i premergă o strictă cercetare specială făcută de superioritatea diecesană în sensul regulamentelor sustătătore.

§. 44. În casurile de sub §. 43, otăriri are se se pronunțe și asupra drepturilor succesorilor respectivilor participanți.

XI. Suspinderea pensiuinei.

§. 45. De cumva un participante, trecut în starea de pensiuine, d'odată cu gustarea pensiuinei mai primeșce și vre-un salariu (dotațiune) după cutare funcțiune publică sau privată, ce o ar ocupa, solvirea pensiuinei acordate se pôte suspinde la cassa fondului de pensiuine până atunci, până când respectivul se bucură de salariul începiat cu funcțiunea ce o pörtă.

Suspinderea pensiuinei se admite și numai în proporțiune respective până la suma dotațiunei.

Când însă dotațiunea de sub întrebare nu face atâta, cât face a 4-a parte din pensiuine, suspinderea nu are loc.

Când încetă dotațiunea, încetă și suspinderea solvirei pensiuinei.

XII. Dispoșiuni generale.

§. 46. Instituțiunea presentă se consideră ca intrată în viață cu ziua primă a lunei Ianuaru anul cur. (o mie opt sute nouėzeci și patru) prin urmare dela acest timp încolo vor începe sarcinile participanților față de dēnsa și beneficiile institut. față de participanți.

§. 47. În lipsa poterii retrograde, ce nu i se pôte da instituțiunei, se dă viuă spressione speranței că și până atunci, până când instituțiunea va deveni în stare d'a împărți beneficiile sale participanților, consistoriele eparchiale vor grijă ca funcțiunarii lor, ajungēnd în starea deamă de trecere în pensiuine,

se fie ajutorati în modul și conform usului de până acuma.

În această speranță și spre acest scop se dispune :

a) ca „fondul preoțesc“ esistinte până adi, să se susțină în viață și activitate ulterioară :

b) ca tacsele anuale, solvite până la finea anului curinte din partea participanților la acel fond (preoțesc), să se scotă din acel fond fără procente, și să se trecă în fondul prezentei instituțiuni, computându-se în favorul acelorăși contribuenți ca tacse prescise în acest statut.

§. 48. Administrațiunei instituțiuni prezente i-se acórdă dreptul și îndreptătirea, ca în casuri, când s'ar precipita sau imgrămădi pretensiunile participanților, față de această instituțiune, în așa măsură, în cât mijlócele de cari dispune (fondul) spre asemenea scop, nu sar ajunge, se reducă momentan și temporal tóte pretensiunile în măsură proporțională, până la suma de care va dispune, spre a indestuli pre toți parțialmente, și până la timpul când îi vor spori mijlócele în sumă suficientă.

§. 49. Când fondul prezentei instituțiuni va fi crescut în mesură așa de mare, încât mijlócele de cari va dispune îi vor face posibilă ameliorarea beneficiilor sale, administrațiunea ei va fi îndreptătită a face sinodului propunere d'a urca procentul statotit în §. 32 lit. b) dela 1⁰/₀ la 3⁰/₀, cât și d'a absta dela restricțiunea cuprinsă în §. 25.

§. 50 Disolvarea fondului diecesan de pensiune cade în competența sinodului eparhial resp. a congresului național rom. bisericesc, ca for ultim apelativ, și se va poté enunța numai pe temeiul :

a) că nu mai este trebuință de esistența lui ;

b) că sinodul eparhial prin vot unanim a otărit desfășurarea fondului dieces. de pensiune.

În asemenea cas averea tótă va trece în proprietatea diecesei drept măritóre a Aradului și a părților ei constitutive.

D I V E R S E.

* *Deputați sinodali mireni* s'au ales în cercurile aparținétóre la jurisdicțiunea Consistoriului eparhial din Arad următorii dni și anume : în cercul Aradului : Petru Truția, avocat și Sever Bocșan candidat de avocat ; în cercul Șiriei : Aureliu Suciu, avocat și Dr. I. Mera medic ; în cercul Chișineului : Michaiu Veliciu, avocat și Teodor Ceonța, profesor preperandial ; în cercul Ienopolei : Georgiu Feier, avocat și V. Goldiș, profesor gimnasial ; în cercul Butenilor : Demetriu Bonciu, notar public în Arad și Dr. Constantin Groza, medic ; în cercul Halmagiului : Dr. Lazar Petco, avocat și Petru Truția avocat ; în cercul Giulei : Dr. Nicolau Oncu, avocat și Dr. Lazar Popoviciu medic ; în cercul Radnei :

Ioan Beleş avocat și Dr. Ioan Hosan, medic ; în cercul Temșorii : Paul Rotariu, avocat și Emanoil Ungurean ; în cercul Vingei : Vincențiu Babeș, membru academiiei de sciințe și G. Ardeleanu, avocat ; în cercul B.-Comloșului : Ioan Lengeru, secretariu consistorial și Dr. Nestor Oprean, avocat ; încercul Lipovei : Dr. Zeno Mocsonyi de Foeni, proprietar mare și Dr. Ioan Suciu, avocat ; în cercul Birchișului : Dr. Eugeniu Mocsonyi proprietariu mare în Capolnaș și Dr. Liviu Marcu, avocat ; în cercul Chisetău : Dr. G. Dobrin și Constantin Lazar, avocat.

* *Himene.* Dl Iulian Popescu, cleric absolut a încredințat pre dșóra Valeria, fica dlui Teodor Cosma comerciant în Căpruța.

— Dl Iuliu Bodea, cand. de preot din Crocna și a fidențat pe dșóra Constanția, fica dlui Constantin Gurban, protopresviter în Buteni.

— Dl Georgiu Lupșa cand. de preot din Dieci, și-a fidențat pe dșóra Aurora fica avocatului de odinóra Iosif Popovici în Arad.

* *Adunarea învățătorilor din protopopiatul Lipovei.* Pe Miercuri după Sf. Paști (2 Maiu n. c.) este convocată în comuna Alioș adunarea generală a Reuniunii învățătorilor români gr. or. din protopopiatul Lipovei, la care sunt invitați toți membrii și amicii școlei. D-nii, cari voesc a se împărtăși de quartire și a prânđi la masa comună au a se însinua până în 15/27 Aprilie părintelui Toma Mieșa în Alioș. Membrii din părțile Mureșene vor pleca din Lipova cu trăsurile Marți la 3 óre p. m. spre Alioș, unde vor fi primiți și conduși la quartire. Pentru trăsuri a se adresa la învățătorii din Lipova.

† *Necrolog.* Subscriși cu inima frântă de durere aduc la cunoșcința, că iubitul lor frate, tată, adoptiv și unchiu, Vasile Popu, canonic-archidiacon al capitlului gr. cat. de Gherla, membru fundator al „Asociațiunii transilvane pentru cultura poporului român“ etc. etc., în anul al 62-lea al vieții și al 36-lea al preoției, provăduț cu Sf. sacrameinte ale muribunzilor, în 17 Aprilie st. n. a. c. între órele de miađă-đi, după un morb scurt dar' plin de suferințe, și-a dat mobilul seu suflet în mânilé Creatorului. În morméntarea s'au sėvėșit Joi. adecă în 19 Aprilie n. c. după amėđi la 3 óre, ér' sfanta liturgie pentru rėpausul sufletului seu sė va ținé Sămbătă, adecă în 21 Aprilie a. c. diminéța la 8 óre în capela episcopescă. Fie-i țėrina ușóră și memoria binecuvėntată ! Gherla, în 17 Aprilie st. n. 1894. Stefan Pop, protopop în Mihalțiu, Nicolau Pop, preot în Lugerd, Maria Pop, preotėsă vėduvă cu soțile și fii, respective familiile lor, ca frați și soră ; Anna C. Pop, Maria C. Pop și soțul Dr. Alexandru Pop, medic., Dr. Stefan Pop, avocat în Arad, ca nepoți și fii adoptivi ; Anna Pop și soțul Ioan Moldovan, preot cu fii și ficele lor, Ludovica Pop cu soțul Gregoriu Pușcariu, protopop și fica lor Paulina Pop, cu soțul Gavril Baboșiu și fiu lor, ca nepóte și nepoți ; Alexandru Filip, avocat în Abrud și soția sa, Vasile Filip, preot în Lăpușul-romănesc ca veri.

* *Memoriile lui Bismarck.* Bismarck și-a isprăvit de scris memoriile. La un prânz dat la Leipzig în onoarea aniversării prințului, profesorul Arndt a comunicat această scire colegilor săi și a adăugat: „Aceste memorii sunt scrise cu aceeași artă, pe care o întrebuițăm noi la compozițiunea lucrărilor noastre istorice.“

* „*Rândunica*“ este titlul unei nouă foi literare beletristice, ce apare în Sibiu la 10, 20 și 30 a fiă-cărei luni, având de proprietar-editor și redactor pe d-l Silvestru Moldovanu. Abonamentul: pe an 6 fl., pe 1/2 an 3 fl., pe trei luni 1 fl. 70 cr. Nr. 1 are următorul cuprins: Fiă-vă milă de sêraci (poesiă), de Mihaiu de Bonachi; Așa a fost sê fiă (novelă), de Margareta Moldovanu; Rămurele (Bucuriă și întristare), de Lora; Mănios (poesiă), de Lucreția Rudow-Suciu; Mihail Eminescu (reminiscentă), de Ieronim G. Barițiu; Dor și iubire (poesiă), de V. B. Munteșcu; Din memoriile unui Musulman; În trecăt (poesiă), de T. Boconea; Tablou de condeiu, de Silvan; Te-ai dus (poesiă), de Elena Gabor; Scrisore din Bucuresei; Feliurite; Anecdote; De-ale casei; Gâcitură de șac; Corespondență; Cătră Cetitori, de Redacțiune. Conținutul Nr. 1 al „Rânduniceii“ este foarte recomandabil și ne dă îndreptățit temei de-a crede, că pe terenul literar și beletristic dela noi va reîncepe o lucrare fructiferă, seriôsă și de valoare. Drept ce recomandăm iubitorilor de literatură și tuturor inimilor, cari pörtă intres de desvoltarea noastră culturală, această nouă fôia literară-beletristică românescă.

* *Venitele în Anglia.* Marea Britaniă este țera veniturilor mari. Lefile oficianților publici sunt cu mult mai mari, decât pe la noi, și remunerațiile lucrărilor spirituale adese, relativ, cu mult mai însemnate. Edarea cărților de școlă este comerțul cel mai bun și unul care scrie o gramatică latină, î-și pôte face cu ea o avere întregă. Apröpe 200 de bărbați î-și procură o viêtă foarte plăcută prin scrierea de romane. Cam 50 dintre ei î-și procură astfel un venit anual de 1000 funți sterlingi vr'o 20 de 2000 și 2—3 de 3000 f. st. Țiarștii de primul rang câștigă 1000 f. st. și nici unul nu trece peste 2000 f. st. Este interesantă proporțiunea tabelară între venitele cele mai mari și cele mai mici ale posturilor de aceeași natură. 14 membrii ai familiei regale au împreună un venit anual de 600.000 f. st.; față cu suma acesta sê se ia în considerare leafa aruală a unui lucrător; 80 f. st. Archiepiscopul din Canterbury trage 15.000 f. st. pe an, venitul unui preot simplu e de 120 f. st. Procurorul corönei câștigă 13.000, un notar public 240 f. st. renumitul medic Andreas Clark 18—20.000, un simplu medic 240 f. st.; directorul unei școle publice 6 f. 8000, un învățator 100 f. st.; posesorul unei foi 5000, un țiarist 160 f. st. Singuraticii scriitori și-au făcut cu opurile lor averi considerabile, așa Macaulay cu istoria Angliei 150.000, Walter Scott cu romanele 200.000 f. st.

* *Picióarele de lemn.* Până acum se scie, că răniții din rêsboie, sêu cei cari sunt chiloși în urma diferitelor accidente, rămânând fără un picior sêu chiar a-

mândouë — umblă cu picioare de lemn. Un doctor american observând, că vinele picioarelor schilodite se îmbolnăvesc și se paralizază chiar, a inventat un fel de picioare mecanice la care a aplicat, în partea superiöră un mic motor electric Schilodul n'are decât sê apese de un butonaș, mecanismul se pune îndată în mișcare și picioarele de lemn pornesc fără ca nenorocitul om sê-și chinuésca vinele și musculatura membrelor trunchiate. De altmintre-lea invenția abia acum a început sê fiă pusă în practică.

Nr. 85/1894.

Convocare.

Conform §. 29 din statute, convocăm prin această la adunarea generală ordinară a reuniunii districtuali pre toți frații învățatori din protopopiatele Consistoriului aradan, ce sê află în drépta Murășului, cum și pre toți binevoitorii cauzelor noastre școlare.

Adunarea generală se va ține Joi și Vineri după S. S. pașci în 3 și 4 Maiu st. n. a. c. în sala cea mare a seminariului diecesan dela 8—12 a. m. și dela 3—6 ore d. am.

În sêra I-a va avé loc tot în acea sală și o serată musicală. — Programa adunarei și a seratei sê va publica în numărul proxim al acestei foi.

Arad, din ședința ordinară a comitetului ținută în 19 Aprilie st. n. 1894.

Teodoru Ceontea, m. p.

președinte

Nicolae Ștefu, m. p.

secretar. I.

LICITAȚIUNE MINUENDĂ.

Pentru edificarea unei biserici noue gr. or. rom. din comuna **Bocsig**, comitatul Aradului cereul protopresviteral al Boroșineului, sê escrie concurs de licitațiune minuendă pe ziua de 3/15 Aprilie c.

1. Prețul de esclamară 4800 fl. v. a.

2. Licitanții vor depune înainte de licitație vadiul de 10% din prețul de esclamară.

3. Planul și preliminarul de spese sê pot vedea la on. of. parochial subscris.

Resultatul licitațiunii este obligatoriu pentru întreprinzătoriu îndată după subscrierea protocolului de licitațiune; ér pentru comuna bisericésca, numai după aprobarea aceluia din partea Veneratului Consistoriu, când apoi sê va încheia și contractul.

Din ședința comitetului parochial, ținută la 20 Martie n. 1894.

Ivantie Vidu, m. p.

not. com. par.

Alesandru Papp, m. p.

preș. com. par.